

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

Колеснікової Марії Вікторівни

на дисертацію здобувача ступеня доктора філософії в галузі знань

08 Право за спеціальністю 081 Право Савицької Наталії Валентинівни

«Внутрішня незалежність судді адміністративного суду як засада

здійснення адміністративного судочинства в Україні

Грунтовний аналіз дослідження Савицької Наталії Валентинівни «Внутрішня незалежність судді адміністративного суду як засада здійснення адміністративного судочинства в Україні», яке представлено для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право дає підстави стверджувати, що воно є актуальним, належним чином науково обгрунтованим, мета та завдання дослідження сформовані на належному рівні, а висновки відповідають завданням, сформульованих у вступі дисертації.

Актуальність обраної теми дисертації. Актуальність теми дослідження Савицької Наталії Валентинівни «Внутрішня незалежність судді адміністративного суду як засада здійснення адміністративного судочинства в Україні» полягає в необхідності забезпечення незалежності суддів для гарантування справедливого правосуддя, особливо в умовах перехідної демократії, якою є Україна. Судова система виступає ключовим механізмом захисту прав і свобод громадян, і саме від внутрішньої незалежності суддів залежить об'єктивність та неупередженість ухвалених рішень.

Це питання є особливо важливим у контексті реформування судової системи України, яке триває в умовах загострення суспільної недовіри до судової влади та викликів, пов'язаних із корупційними практиками. Водночас внутрішня незалежність суддів є одним з основних критеріїв верховенства права, яке має

вирішальне значення для демократичного розвитку країни та інтеграції в міжнародні правові структури.

Дослідження теми дозволяє виявити слабкі місця в організації судової системи та розробити рекомендації щодо вдосконалення законодавства і механізмів забезпечення незалежності суддів. Це сприятиме не лише підвищенню ефективності адміністративного судочинства, але й зміцненню суспільної довіри до судів, що є критично важливим для стабільності правової системи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, ухвалених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року, Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, ухваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р; науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Концептуальні засади реформування системи правоохоронних органів у сучасних умовах трансформації нагляду і контролю щодо забезпечення економічної безпеки України» (номер державної реєстрації – 0120U100474). Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного університету (протокол № 5 від 17 листопада 2022 р.).

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Основні положення та висновки, що викладені у дисертації в цілому є досить обґрунтованими і містять нові положення відносно проблемних аспектів реалізації засади внутрішньої незалежності суддями адміністративних судів в Україні.

Дисертаційна робота виконана на високому науковому рівні. Імпонує і вміння автора формувати відповідну методологічну базу, зокрема, серед іншого Савицька Н. В. використовує загальнонаукові, так і конкретні наукові методи

пізнання: системно-структурний (підрозділ 1.1), гносеологічний (підрозділ 1.2); порівняльно-правовий (підрозділ 3.2), логіко-юридичний і логіко-семантичний методи (підрозділи 2.1 та 2.2), а також методи моделювання та класифікації (підрозділи 2.3, 3.1, 3.2). Спеціальні методи дослідження містили в собі використання статистичних і конкретно-соціологічних методів (підрозділи 2.1, 2.2, 3.2).

Наукова новизна дисертаційного дослідження визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних адміністративно-правових досліджень внутрішньої незалежності судді адміністративного суду як засади здійснення адміністративного судочинства в Україні. Автором запропоновано низку положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, що відображають особистий внесок здобувача у висвітленні досліджуваної проблеми управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Основні результати дисертаційного дослідження викладені в п'яти статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що викладені в роботі висновки й пропозиції можуть бути використані в:

— у науково-дослідній сфері – як основа для подальших теоретико-правових досліджень, присвячених засадам здійснення судочинства в Україні (акт впровадження Сумського державного університету);

— правозастосовній діяльності – як основа для удосконалення діяльності Сумського окружного адміністративного суду (довідка Сумського окружного адміністративного суду та Територіального управління Державної судової адміністрації України в Сумській області);

— освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Представлені до рецензування дисертація та анотація відповідають вимогам визначених постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження вимог до

оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які поділені на дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 252 сторінки, з них основного тексту – 194 сторінок, 3 таблиці та 6 рисунків. Список використаних джерел складається із 245 найменувань і займає 29 сторінок, додатки розміщено на 6 сторінках.

У анотації подано найважливіші результати дослідження та представлено їх новизну. Анотація викладена українською та англійською мовами, що відповідає вимогам чинного законодавства України щодо оформлення дисертації.

Вступ містить всі складові, рекомендовані чинним законодавством України, зокрема: обґрунтування актуальності проблеми дисертації; зазначення зв'язку роботи з науковими програмами, темами; формулювання мети, завдань дослідження; визначення об'єкту, предмету та методів дослідження; визначення науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації та нормативну базу наукового дослідження; окреслення практичного значення висновків та положень дисертації; перелік наукових конференцій, де були апробовані основні положення роботи; надання відомостей щодо публікацій дисертанта за матеріалами дисертації.

Структура роботи включає три основні розділи, кожен з яких розкриває різні аспекти цього питання, від теоретичних основ до практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів захисту суддів від зовнішнього та внутрішнього впливу. У розділі 1 «Теоретичні та нормативно-правові основи дослідження засади внутрішньої незалежності судді адміністративного суду в Україні» розглядається поняття незалежності судді та її види, зокрема внутрішня незалежність. Також аналізується, як цей принцип реалізується в умовах адміністративного судочинства України. Основний позитив цього розділу полягає в глибокому теоретичному аналізі, що створює міцну наукову базу для подальших досліджень. Авторка детально розглядає правові основи та дає чітке

визначення внутрішньої незалежності, що дозволяє зрозуміти важливість цього принципу для ефективного судочинства.

У другому розділі «Заходи забезпечення реалізації засади внутрішньої незалежності судді в адміністративному судочинстві» досліджуються організаційно-правові, фінансові, процесуальні та етичні механізми, що сприяють забезпеченню незалежності суддів. Особливий акцент зроблено на юридичній відповідальності суддів за порушення цього принципу. Позитивним аспектом цього розділу є практична спрямованість дослідження, яке не лише розкриває існуючі проблеми, але й пропонує конкретні механізми їх вирішення. Наприклад, авторка пропонує чіткі рекомендації щодо покращення процесуальних гарантій та врегулювання питання юридичної відповідальності за втручання в діяльність суддів.

Третій розділ «Напрями вдосконалення реалізації засади внутрішньої незалежності судді адміністративного суду в Україні» присвячений аналізу міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду, які можуть бути використані для покращення ситуації в Україні. Авторка також пропонує конкретні заходи для вдосконалення гарантій внутрішньої незалежності суддів в українських адміністративних судах. Позитив цього розділу полягає в тому, що він базується на порівняльному аналізі, що дозволяє застосовувати найкращі міжнародні практики в національному правовому полі. Окрім того, пропонуються напрями вдосконалення законодавства та організації роботи суддів з метою підвищення їхньої захищеності від зовнішнього тиску.

Висновки підсумовують основні положення дослідження, підкреслюючи важливість реалізації принципу внутрішньої незалежності суддів для забезпечення ефективного правосуддя. Авторка пропонує чіткі і конкретні рекомендації для вдосконалення судової системи України на основі аналізу як теоретичних, так і практичних аспектів.

Хотілося б відзначити стилістичну культуру тексту дисертації, його логічну структуру, точність і стислість висновків до кожного розділу, концептуальний характер висновків до дисертації, широку залученість досліджень зарубіжних авторів.

Всі запозичення в роботі оформлені відповідно до вимог законодавства України з чітким посиланням на першоджерело. Плагіат в роботі відсутній, а всі запозичення, виявлені в роботі, оформлені коректно і не мають ознак плагіату. Коефіцієнти подібності визначені в протоколі перевірки роботи в межах дозволених норм.

5. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації. Принципових недоліків у дисертації Савицької Наталії Валентинівни «Внутрішня незалежність судді адміністративного суду як засада здійснення адміністративного судочинства в Україні», під час рецензування мною не виявлено, але є ряд зауваження:

1. Хоча дослідження має значну теоретичну основу, можливо, варто було б включити більше емпіричних даних, таких як аналіз конкретних судових справ, де внутрішня незалежність суддів була порушена, або де судді змогли зберегти свою незалежність.

2. Хоча міжнародні стандарти є важливим орієнтиром, у деяких випадках дисертація могла б критично підійти до можливості їхньої реалізації в українських умовах. Наприклад, в різних країнах діють різні підходи до судової незалежності, і не всі можуть бути ефективно впроваджені в Україні через інституційні та культурні відмінності.

3. У роботі може не бути чітко розкрито, яким чином конкретно повинна відбуватися відповідальність за порушення внутрішньої незалежності суддів. Відсутність детального механізму може залишати відкритим питання щодо ефективності існуючих механізмів.

Вказані зауваження не є принциповими, тому не знижують наукової цінності дослідження та його практичне значення.

Вважаю за доцільне для дискусії поставити наступні запитання:

1. Чи існують реальні механізми для протидії політичному впливу на суддів, і якими вони можуть бути?

2. Чи не є вплив громадської думки, ЗМІ або інших зовнішніх джерел частиною демократичного процесу, навіть якщо це не відповідає ідеалам внутрішньої незалежності?

3. Як забезпечити баланс між критикою судової системи та захистом її незалежності?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертація Савицької Наталії Валентинівни «Внутрішня незалежність судді адміністративного суду як засада здійснення адміністративного судочинства в Україні», є завершеним дослідженням та за науковою новизною, актуальністю, теоретичною і практичною цінністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44).

РЕЦЕНЗЕНТ:

доцент кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,

кандидат юридичних наук, доцент

Марія КОЛЕСНИКОВА

Підпис *Колеснікової М.В.*
засвідчую
Григорів Ігор доділу кадрів
Сидіч Н.О. *Гаранова*